

Mykolas Römeris

APIE ULTIMATUMĄ IR OKUPACIJĄ

Aišku, kad visi trys ultimatumo reikalavimai buvo nesuderinami su suverenumu ir turėjo patikrinti Sovietams visišką Lietuvos pareinamumą tik nuo jų. Tiek pirmas, tiek antras reikalavimas reiškė kategorišką svetimos valstybės kišimasi į Lietuvos vidaus tvarką bei reikalus. Tretysis reikalavimas – tai buvo šio pareinamumo sankcija. Sovietai reikalavo ir savinosi sprendžiamąjį žodį Lietuvos vyriausybės sąstato atžvilgiu, šios gi vyriausybės veikimas Sovietų pageidaujama kryptimi turėjo būti Sovietų kontroliuojamas ir garantuojamas Sovietų karinėmis pajėgomis, kurių neapbrėžtą kiekį jie būtų galėję įvesti ir laikyti Lietuvos teritorijoje. (9 p.)

1940 metų birželio mėn. įvykiai sudarė tikrą konstitucinį perversmą. Tai buvo perversmas, nukreiptas į komunistinę „proletariato diktatūros“ revoliuciją. Savaimė suprantama, kad šio įvykusio ir iš šalies svetimomis jėgomis reformuojamo perversmo kryptis turėjo orientuoti Lietuvą į Sovietų Sąjungą ir tai tiek valdžios „pertvarkymu“, tiek pačios valstybės būklės atžvilgiu. Sovietiškai – politiniai sukrėtimai, keičią socialinių jėgų santykiavimo įstatus, ir politiniai perversmai visuomet turi savo logiką, kuri paveikia teisinį status.

[...] Čia gi Lietuvoje įvykęs perversmas perkėlė politinę galią į svetimos valstybės valdančių socialinių jėgų rankas. Ir Lietuvos valstybės konstitucija drauge su pačia valstybe tebuvo jau tikrai spekuliatyvinis žaislas tose rankose šių svetimų veiksmų tikslams. Kiek jos raida šiems tikslams tiko, tiek ji galėjo būti nenormuojama, tačiau tatau reikšmės ir svarbos neturėjo. (13 p.)

Kalba netaisyta.

Römeris M. *Lietuvos sovietizacija 1940–1941*, Augsburgas: Lietuvos teisininkų tremtinių draugija, 1949, 9, p. 13.